

श्री गणेशाय नमः
वर्गस्थ नाट्यरत्न श्री डा. बा. बा. घा. ग. शा. अ. वे. री

संस्थापित

सदगन शे. ह. र. गो. वि. द. दा. स. ने. डा. बा. घा. ग. शा. अ. वे. री

स्वतंत्र भा. ली. प्र. नी.

श्री दृशी नाटक सभा

संपत्ति भाटे !

◇ नाटकना गायनो तथा कुंसाच ◇

छपावी प्रसिद्ध करनार :

(स्व.) ह. र. गो. वि. द. दा. स. ने. डा. बा. घा. ग. शा. अ. वे. री

भा. ले. क :

श्री दृशी नाटक सभा

भांगवाडी प्रिन्सेस थियेटर भु. न.

सने १९४१

संवत् १९९७

[प्रत २५००]

क्रीमत ४ आना

....સુ ચ ના

આ નાટકના સર્વ હક્ક શ્રી દેશી
નાટક સમાજના માલિક હરગોવિંદલાલ
જેઠાભાઈ શાહને સ્વાધીન છે માટે
મજકુર નાટક અગર તેમાંના કૌંઠપણ
ભાગ અગર હાસ્ય વિભાગ અગર
ગાયનો કૌંઠપણ નાટક કંપની અગર
સીનેમા ફીલ્મ ટોકીઝ અગર સામે—

પ્રિન્ટર્સ:-

બાનુ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ.

નવી હનુમાન ગલી, મુબમ્બઈ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ પ્રધાન્ય

[ગુજરાતી લેખિયોગદ નિધાન]

અનુક્રમાંક ૨૨૭૩૮ કિંમત ૦.૪૦.

પ્રથમ સંપત્તિ સાથે !

વર્ષાંક ૨ - ૧૨૦૪

શ્રી ગણેશાય નમઃ

“સંપત્તિ માટે!”

નાટકનાં ગાયનો તથા ટુંક સાર.

શ્રી દેશી નાટક સમાજ.

માટે

રચનાર:—પ્રભુલાલ દયારામ દ્વીવેદી

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

(સ્વ.) હરગોવિંદદાસ જોડાભાઈ શાહ.

ભાષક:—શ્રી દેશી નાટક સમાજ.

ભાંગવાડી, પ્રીન્સેસ થીએટર, મુંબઈ.

સંવત ૧૯૮૭

પ્રત ૨૫૦૦

[સને ૧૯૪૧

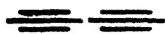

આવૃત્તિ ૨ જી

—કીંમત ૪ આના.—

નિવેદન

।દૈવી સંપદ્વિમોક્ષાય નિબંધાયાસુરી મતા ।

ગીતા વાક્ય

સંપત્તિ, દૈવી અને આસુરી આ ભેદ શ્રી કૃષ્ણ ભગવાને ગીતામાં કહ્યા છે અને સંપત્તિને બંધન કરાવનાર તથા મોક્ષ અપાવનાર પણ કહી છે. એટલે સંપત્તિ સુખનું કારણ છે કે દુઃખનું એનો આધાર સંપત્તિના ઉપાસન કરનારની વૃત્તિ પર.

આ પ્રેરણા પર રચાયેલું આ નાટક પ્રેક્ષકો સમક્ષ રજુ કરે છે.

સંપત્તિમાં, જ્ઞાન સંપત્તિ હો, સ્તંભ સંપત્તિ હો કે ધન સંપત્તિ હો પણ જગતના ઘણાં ખરાં કાર્યો અને વ્યવહારો સંપત્તિ માટે કે સંપત્તિ વડે, ચાલી રહ્યાં છે, એટલે આ વ્યવસાય, નાટક લખતું લખવવું લજવાવવું બધુંજ સંપત્તિ માટે, માત્ર માનનીય પ્રેક્ષકો

નાટક જોવા આવ્યા છે તે સંપત્તિ મારે નહીં પણ
પોતાની સંપત્તિના ભોગે આવ્યા છે એટલે આજાર
એમનો એમની જ્ઞાન સંપત્તિમાં તલભાર પણ વધારો
કરનાર આ નાટ્ય પ્રયોગ થશે તો પણ હું મારો પ્રયત્ન
સફળ માનીશ અને ઇશ્વરની કૃપા સમજીશ.

મંગળવાર
તા. ૨૫-૩-૪૧

નાટ્ય રસીક જનતાનો રૂબી,
પ્રભુલાલ દયારામ દિવેદી

* પાત્ર પરિચય *

પુરૂષ વર્ગ.

અનુપમ { બે ભાઈ
ઉદલાસ

અંસીધર-આસુરી સંપત્તિનો ઉપાસક

સંતરામ-સંપત્તિહીન પણ પરમાર્થી માણસ

શ્રીકાન્ત-(દાની શેઠ) કુલીન શ્રીમંત

મધુસૂદન-અનુપમ અને ઉદલાસનો પિતા

રંજનલાલ-મીઠા બોલો પણ મલિન હૃદયનો યુવાન

સુર્યશંકર-પ્રથમ અંસીધરનો અને પછી મીસ્ટર નાદારનો નોકર

ઉન્નતલાલ-(નાદાર)-નાદારના ઉપનામથી ઓળખાનો ધનિક યુવાન

ઉપરાંત નોકર મિત્રા ડોક્ટરો પોલીસ ઓપીસર વીગેરે

સ્ત્રી વર્ગ.

વિભૂતિ-અંસીધરની સ્ત્રી

નીરા-અનુપમની સ્ત્રી

અમ્બુજા-શ્રીકાન્તની દીકરી

તનુલતા-ઉન્નતલાલ (નાદાર) ની પત્ની

રૂખી-સુર્યશંકરની પત્ની

કુંઝિયા-નાદારની કુછ

ઉપરાંત ખુદેનપણીઓ આમ્ય કુમારિકાઓ વીગેરે

“સંપત્તિ માટે!”

નાટકનો ટુંક સાર.

*** અંક પહેલો ***
મંગળાચરણ.

પ્રવેશ પહેલો—એક સુખી કુટુંબ, જેમાં ઉદ્ધાસ અને અનુપમ, બે બાઈ અને અનુપમની સ્ત્રી નીરા, ઉદ્ધાસ અભ્યાસમાં લીન છે. નીરા નીતિ પરાયણ અને સતોષી છે અને પ્રમાણીક અનુપમ પેતાના ઘરમાં સુખી છે. બંસીધરથી આ સુખ સહન ન થયું અને આ શાન્ત ઘરમાં અશાન્તિની આગ સળગાવી.

કારણ ! = આ કુટુંબનો ભૂતકાળ કડણ છે અને તે પણ બંસીધરને લીધે કુટુંબનો વડીલ, અનુપમ અને ઉદ્ધાસનો પિતા મધુસુદન સાહેબ કમાનારો અને ચારિત્ર શીલ માણસ. દ્રોષ કાળ ચોંધડીયે એણે બંસીધરને આશરો આપ્યો, બદલામાં બંસીધરે એનું જ ઘર ભાગ્યું અને અવળે રહે ચડાવ્યો અને ખુની દરાવ્યો.

આ બનાવને વર્ષો વીતી ગયાં છે બન્ને ભાઈ મોટા થયા છે અને જાણે પોતે ઉપકાર કરતો હોય એમ બંસીધરે અનુપમને પોતાને ત્યાંજ સારા પગારથી નોકર રાખ્યો છે અને દુરની કેઈ પિત્રાઈ જાહેન સાથે પોતેજ પરણાવ્યો છે પણ હેતુ એજ કે અનુપમ હરહમેશ એનાથી દબાયેલો રહે પણ એની આંટીધુટીની રમતો જાણી ગયેલો અનુપમ એનાથી જરાય દબાતો નથી કે લાલચમાં લોભાતો નથી. એટલે બંસીધરે નીરાને સાધી એના સંતોષી હૃદયમાં અસંતોષ જગાવ્યો નારી, સ્વભાવ સુભલ અલંકાર નો લોભ જન્યત કરી સુખી ઘરમાં દાવનળ સળગાવ્યો.

પ્રવેશ બીજો—બંસીધર એકને એક છોકરો ગંભીર માંદગીમાંથી સાજો થયો છે એની ખુશાલીમાં બંસીધરને ઘેર આનંદ આ પ્રસંગનો લાભ લઈ બંસીધર એની ધર્મપત્ની વિભુતિ પાસે એક મોટી રકમ ઉછીની માગે છે.

બંસીધર આસુરી સંપત્તિનો ઉપાસક, અખૂટ સંપત્તિ પાસે છે છતાં પત્નીને નામે એક મોટી રકમ રોકાયેલી રહે એ એને રૂચતું નથી એટલે વિભુતિ પાસે પૈસા માગ્યા પતિ પરાયણ વિભૂતિ “પત્ની પતિને ધન ઉછીનું આપે આ શબ્દો દાંપત્ય ધર્મની મરકરી સમાન છે” આવું કદીને એના પિતાએ આપેલી સંપત્તિ આપવા તત્પર થઈ, પણ અનુપમ અહીં પણ વચ્ચે આવ્યો અને બંસીધરની ધારણા પાર ન પડી હરમ્યાન બંસીધરને મળવા એક બીજો માણસ આવ્યો છે જેનું નામ સંતરામ સંત અને બંસી બંને બાળપણના રુનેહી, જેમાં બંસી આસુરી સંપત્તિનો ઉપાસક બની ધનના દગલા પર બેઠો છે બ્યારે

સંત ગરીબોના દુઃખ દાખવામાં ગરીબજ રહ્યા છે છતાં સરસાઈ તો એજ ભોગવે એ અહીં આવ્યો છે એટલા માટે કે પદારોમાં ભટકતાં ખુની દરેલો મધુસુદન એને મળ્યો. એ બીમારીથી ઘેરાયેલો, માત ભાગતો પણ મરવા ખેડેલાં એકવાર પોતાનાં આળકાને જોવા ભાગતો હતો. તેને સંત છુપી ગીતે અહીં લાવ્યો છે. પણ અન્સી એટલો ઉદાર થાય ખરોતે એણે તો ખુનીને અને એના મદદગાર ગંતને પણ દાર કરવાનો વિચાર કર્યો પણ પરમાર્થી સંતરામને અચાનક, હથીયાર કુદરતે આપ્યું અને સંત અન્સીની આંખમાં ધુળ નાખીને ચાલી ગયો.

પ્રવેશ ત્રીજો--અન્સીધરનો નોકર સુર્યસંકર, એને પણ ધનવાન થવાના લોભ લાગ્યો છે પણ એ તક અન્સીધરને ત્યાં તો નથી મળતી પણ નાદાર શેઠને ત્યાં મળે છે. નાદાર શેઠનું નામ તો કિન્નતલાલ છે પણ આપે નાદારી નોંધાવી હશે એટલે સચ્ચાઈ! દેખાડવા માટે પોતે પોતાનું નામ રાખ્યું છે નાદાર !! પૈસા પુરા છે પણ અફસમાં અધુરા છે અને એની સ્ત્રી તનુલતા કાયમની માંદી છે સુર્યસંકર કેમવાર એનો માસ્તર હતો અને મીઠા થઈને ફેલી ખાતાં તો આવડતું હતું એટલે અન્સીધરની નોકરી છોડી સુર્યસંકર નાદાર શેઠને ત્યાં રહેવાનું નક્કી કર્યું અને પૈસાદાર થવાનાં પગરણ માંડ્યાં.

પ્રવેશ ચોથો--ચળવિચળ નીરા, એક શ્રીમંત ખેડનપણી, દાનીશેઠના નામથી ઝાળખાતા શ્રીકાન્ત શેઠની દીકરી અચ્ચુજી નીરાને મળવા આવી છે તે દરરોજ એ કલાક પોતાને ત્યાં આવવાની માગણી કરે છે અને અદલામાં કંઈક પૈસા ખેંચીતી ખેંચીતી આપે છે.

સંસ્કારી અને નિસ્પૃહી નીરા બંસીધરની શીખવણીથી સ્વાર્થી થઇ છે એણે એ પૈસા લીધા પછી એક ડગલું આગળ.....

બાઈ જેવો દીયર ઉલ્લાસ જે દરરોજ છુટથી રહેતો એના વર્તનમાં આજે વિકારની ગંધ આવી અને પતિ પરાયણ નીરાએ આજે પતિને સાફ કહી દીધું.

નીરા-હું અથવા તમારો બાઈ ખેમાંથી એક આ ઘરમાં ન હોય.....
કહી દ્યો ને કે બૈરી જશે તો બીજી મળશે, માડી જાયો બાઈ બીજો નહીં મળે આજ શબ્દો તમે કહેવાના છો !

અનુપમ-નહીં સ્ત્રીને હું એટલી તુચ્છ નથી માનતો, પત્ની અને સહોદર એટલે હૈયું અને હાથ ! હૈયું જશે તો જીંદગી જશે, હાથ જશે તો જીંદગી નકામી જશે, ખુદતર છે કે હૈયું તુટે અને જીંદગી જાય પણ જીવતો છું ત્યાંસુધી જમણો હાથ ન કપાય.

ઉલ્લાસ-ત્યારે હાથ એવો હરામી નથી કે હૈયું બાળીને સલામત રહે...

પરીણામે ઉલ્લાસે ઘર છોડ્યું અને અનુપમને એ પણ સમજાયું

કે નીરાના સંસ્કારી હૃદયમાં આટલી સ્વાર્થવૃત્તિ ક્યાંથી આવી !

એણે ઘણી કોશીષ કરી, ઘણું સમજાવ્યું પણ ગૃહશતરૂ જેવા બાઈની શીખામણુ આગળ સ્વામીની શીખામણુ ઓછી ફરી અને અનુપમને જેનો ગર્વ હતો એ પ્રમાણીકતા પત્નીને હાથે વેચાઇ.

પ્રવેશ પાંચમો—નાસીપાસ થયેલા અને આપઘાત કરવા જતા ઉલ્લાસને શાન્તિ સંતને ઘેર ખેંચી લાવી અને સંતે જીંદગી શુ છે તે તેને સમજાવ્યું.....

સંતરામ—“જીંદગીમાં રસ નથી! આટલી ઉમરમાં જીંદગી શું જોઈ. દુનિયાદારી શું શીખ્યો, કોલેજની પરીક્ષાઓ પાસ કરી પણ જીંદગીની કંઈ પરિક્ષામાં પાસ થયો! મૂરખ આમ આવ.....જો આ સુંદર ગણાતી સ્ત્રી માથા પર મનોહર કેશકલાપ, એના ઉપર મોતીની ઘઢોણી એના ઉપર માટીનો ઘડો. આ ઘડો, માણસ જાતના માથા પર, મોતીના સીંદાસને ખેસવા ક્યારે લાગક થયો!! જો સઉથી પહેલાં તો જમીનમાંથી માટી ખોદી કાઢી, ગંધેડે ચડાવીને કુંભાર ઘેર લાવ્યો, ગારો કરી પગથી ખુંદ્યો, ચાકડે ચડાવ્યો, ટપલે ડીપ્પો અને નીભાડામાં નાખ્યો, પછી, ટકોરો મારીને તપાસી જોયા, કાચો હતો તો નકકામો ગણીને ફેંકી દીધો, પાકો હતો તો ગળામાં દોરકું બાંધીને ઉડા કુવામાં ઉતર્યો ત્યાંથી અધુરો આવ્યો તો છલકતો ગણાયો. આટલા સંસ્કાર પછી પુરો બરાબો તોજ પવીત્ર મનાયો અને ઉચ્ચ સ્થાને ખેસવા બાગ્યશાળી થયો માનવ જીવન પણ કંઈક આવું છે. જેમાં સેંકડો સંસ્કાર થાય હજારો મુસીબત વેડે ત્યારે ઉંચું સ્થાન પામે! જ્યારે તમે જરાકમાં હારી જાઓ છો! જરાક નાશીપાસ થતાં દરીયે પડવા દોડી જાઓ છો! ધુળ તમારા અભ્યાસ ઉપર!!

આ એકજ વાક્યથી ઉદ્દાસની નીરાશા ઉડી ગઈ અને એને એ પણ ખબર પડી ગઈ કે ખુની ઠરીને છુપાતો ફરતો અને ગંભીર માંઢી ભોગવતો એનો પિતા અહીં છે એટલે અનુપમને તેડી લાવવા ગયો. દર આન વિભુતિ આવી ચડી એના પતિના જીવનમાં કોઈ પાપ છે. એવા બાણકાર એને વાગી રહ્યા છે એટલે સાચું શું છે સંત પાસે સાંભળવા આવી, પણ સંતે તો કંઈજ ન કહ્યું. પરંતુ બાપ દીકરા વચ્ચે થતી વાતો પરથી વિભુતિ ને જે બાણવું હતું તે જણાઈ ગયું ત્યાંતો પોલીસ આવતી જો ને ખીચારો દુઃખી અને ખીમાર મધુસુદન બચથી મરણ પામ્યો બન્સીધર એથી રાજ થતો હતો ત્યાં વિભુતિને જોઈ ગભરાયો.

પ્રવેશ છઠો-- સુર્યશંકર, બન્સીધરની નોકરી છોડી નાદાર શેઠને ત્યાં આવી ગયો છે ને ખોટી મોટાઈ, મનનો મંદવાડ, નકલી અમીરી અને દવાઓ તથા ડોક્ટરોની દોડાદોડી માંથી ચેતાનો લાગ સાધી રહ્યો છે.

પ્રવેશ સાતમો— જે ખીના વિભુતિથી છુપાવતો હતો તેજ વિભુતિ બાણી ગઈ એટલે બે દિવસથી એને મોટું બતાવતાં અચકાતો બન્સીધર પોતાનું ખીજી મકાન છે ત્યાં આવ્યો છે. ત્યાં બાણુમાંજ દાની શેઠનો નિવાસ છે અને અમ્યુબ સહસા ત્યાં આવી ચડી છે. એને જોઈ બન્સીધરને વિચાર આવ્યો કે આ રતન મને મળે ખરું! જરૂર! પણ વિભુતિ ન હોય

તો ? તો પછી વિભુતિ હોયજ શા માટે ! “પાપી જીવે
અનેક ઘાટ ઘડ્યા ઘણાંયે મનોરથોના મ્હેલ બાંધ્યા અને અનુપમને
ખોળતી આવેલી નીરાને ભોળવી પણ વિભુતિ હવે ભોળવાય એમ
નહોતી. એનો વિશ્વાસ પાછો મેળવવા માટે એકહાથમાં ગીતા
અને બીજો હાથ બાળકના માથાપર મુકીને સાવ ખોટો સોગંદ ખાધા
પણ કુદરતની આંખ ફરી અને સહજ અકસ્માતથી છોકરો ખોયો
જતાં આસુરી સંપત્તિના અંધ ઉપાસકને શીખામણ ન મળી
એણે તો આગના મોઢે અમી ખોળ્યું અને વિભુતીને જીવતી બાળી
નાખવા ધારી પણ સંતરામ અને દાની શેઠ આવી ચડ્યા અને
વિભુતિ બચી ગઈ.

❧ અંક પહેલો સમાપ્ત. ❧

૬-- અંક બીજો ;--

પ્રવેશ પહેલો-વિભૂતિ બળી જતી બચી પણ દીકરો ખોખે મેડી છે દેખાવ જરા કઠોર થઈ ગયો છે અને વાતવાતમાં ઉશ્કેરાઈ જાય છે એટલે બંન્સીધરે એને ગાંડી ઠરાવવાના પ્રયત્નો કરવા માડ્યાં અને તે પણ એવી ખૂબીથી કે શ્રીકાન્ત જેવો અનુભવી પણ ઘડી ભર ભૂલાવામાં પડ્યો. ન ભૂલ્યો સંત અને બીજો અનુપમ, જેમાં સંત ચેતવણી આપીને ચાલી ગયો પણ અકળાઈ રહેલો અધીરો અનુપમ સામે થયો, પણ અનુપમ બંન્સીધરને ડરાવતો એ દીવસ વીતી ગયા છે, કારણકે પત્નીના કોઠ પુરા કરવા જતાં પોતે પ્રમાણીક મટી ગયો છે, રૂપવતીપોર અને વિશ્વાસઘાતી હરી ચૂક્યો છે એટલે બંન્સીધર પર પ્રહાર કરવા જતાં પોતેજ ધવાયો, ક્યાંયથી માગી લાવેલો પૈસા ગયા ઇજ્જતની ઘડીએ ગણાવા લાગી.

પ્રવેશ બીજો-નીરાની સંપત્તિ વધવા લાગી છે અલંકારો આવી ગયાં છે અને બાઈને ભરોસે એ તો એટલી બધી હર્ષ ધેલી બની ગઈ છે કે સહાસા આવી ચડેલો મળુરી કરતો, અને એક વખતનો એનો લાડકે દીયર પણ અત્યારે એને મીઠાજી લાગે છે આ બધું બળતા હૃદયે અનુપમ નોંધ રહ્યો છે એ જાણે છે કે આ આનંદ ઘડી બે ઘડી છે.

બન્યું પણ એમજ એક તરફ પત્નીએ હીરાની બંગડી પહેરી બીજી તરફ પતિના હાથમાં હાથ કડી પડી, હવે નીરાની આંખ ઉઘડી પણ જરાક મોડી, પતિ જોલમાં ગયો અને મિત્ર ? એને પાંચહજાર

રૂપીઆ ધીરનાર રંજન દીલાસો આપવા આવ્યો. બન્સી આ તક ચૂકે એવો નહોતો એણે ફેફેલુ તીર વાળવાનો દેખાવ કર્યો પણ નીરા હવે ભરોંસે બૂલ ખાય ખરી! હવે તો એ વીફરેલી વાઘણ બની બન્સીધરનો જીવ લેવા તત્પર થઈ પણ “ખૂની બાપના દીકરાની વહુ” આ વિચાર આવતાં હાય અચકાયો, પણ આંખો ઉઘડી અને સંપતિનો મોહ છુટ્યો પ્રવેશ ત્રીજો-સૂર્યશંકરે એના શેઠ અને શેઠાણીને હવા ફેર કરવા મોકલ્યાં છે બાપી રહ્યાં છે ઘરમાં કર્તા કર્તા જેવાં ક્ષધ્યા યુક્તિ પ્રયુક્તિથી એનો પણ વિશ્વાસ જીતી લે છે ત્યાં તો હવા ફેર કરવા ગયેલા મીસ્ટર નાદાર પાછા આવ્યા, એટલે પાછી બીમારીની વાતો અને લાગણી પ્રધાન ઝઘડા. દરેક વાતમાંથી ઘર તાણું કરતા સૂર્યશંકરની હરામ દાનત એની બેળી સ્ત્રી રૂપી સમજી જાય છે અને શીખામણ દે છે પણ એ શાનો માને!

પ્રવેશ ચોથો-જીવન સંગાથી ખોળવા માટે અમ્યુજના પ્રયત્નો ઉમેદવારીમાં રંજનલાલ આગળ પડતો ભાગ લે છે કારણકે ધનવાનનો જમાઈ થવાની એને અભિલાષા છે, પણ અનુભવી બાપ દીકરીને સાચું શું! એ સમજાવે છે. મદદ માગવા આવેલો ઉલ્લાસ પણ ત્યાં આવી ચડ્યો. દાની શેઠ આડકતરી રીતે એની પુરી પરીક્ષા કરી અને દીકરીને પૂછ્યું, “બેટા, કંઈ સમજાય છે!”

અમ્યુજ-“જ હાં પરીક્ષાં માટે તૈયાર રહેવું અને વગર તૈયારીએ પરીક્ષા આપવી, આ બે વચ્ચેનો તફાવત આ શબ્દો સાંભળી

રંજનલાલને લાગ્યું કે કિનારે આવેલું નાવ ડૂબશે ?
 એટલે અનુપમ કેદ પકડાયો એ ખીના કહી બધાંજ
 ચમક્યાં બન્સીધરે એ વાતને અપાય તેટલું ખરાબ રૂપ
 આપ્યું અને ખીચારી નીરા ત્યાં ન્યાય માગવા આવી
 પણ ન્યાય ન મળ્યો બધાએ એને જોઈને મોઢું ફેરવ્યું
 માત્ર દીલાસો આપનાર એક ઉલ્લાસ હતો કે જેને નીરાએ
 ધરમાંથી બહાર કાઢી મુક્યો હતો બધા ગયા પછી બંસીધરને લાગ્યું
 કે હવે બધું પતી ગયું એટલે એણે અમ્મુજીના હાથની
 માગણી કરી પણ દાની શેઠ હવે પાસું પલટ્યું, બંસીધર
 ચોમેરથી ઉઘાડો પડ્યો અને સહાસ આવી ચઢેલી વિભૂતિને
 જોઈ શ્રીકાન્તે કહ્યું.

બોલ, તારી નીચતાનો ભોગ થયેલી આ ખીચારી
 દીવાની છે.

વિભૂતિ-હું દીવાની છું. દીવાની દુનિયામાં કોઈ અતિ મૂરખ માટે
 દીવાના કોઈ અતિ ગાલ્યા માટે દીવાના કોઈ અતિ પ્રેમી
 માટે દીવાના હું વગર કારણે દીવાની છું !

કોણ દીવાનાં !

બન્સીધરને કમુલ કરવું પડ્યું કે “સંપત્તિના મોહમાં
 દીવાનો હું છું !”

પ્રવેશ પાંચમે-કરેલી ભૂલ સુધારવા માટે, મુસીબતો સામે ઝુઝવી માટે નીરા હવે મનોબળ મેળવી રહી છે તેને સંત, હીમત આપે છે અને માર્ગ બતાવે છે.

તેના ગયા પછી મીસ્ટર નાદાર અને સુર્યશંકર પણ સંતરામને ઝપાટે ચઢ્યા જેમાં સુર્યશંકરના શ્રીમંત શ્રવાનાં સ્વપ્નાં ઉડી ગયાં નોકરી ગમ અને નાદાર તથા માંદો તનુને સારી દવા મળી. અને છેલ્લે બાઈને છોડાવવા માટે શું કરવું એ રસ્તો ઉઘાસને મળી ગયો.

પ્રવેશ છઠો-અન્નીધરે તમામ દુષકૃત્યો વિભુતિ પાસે કમ્બલ કર્યા અને આખરે હર જીવવાનો કોઈ રસ્તો નથી એ જોઈ બન્ને સાથે પરલોક વાસ કરવા તત્પર થયાં, જેને જેને અન્યાય થયો છે તેનો ન્યાય મળે એવી વ્યવસ્થા કરી છેલ્લી પ્યાલી બન્ને સાથે હોઠે ધરી.....

પણ પરલોક પંથે પતિવ્રતા નો પૂનીત સહવાસ ધોર પાપીના ભાગ્યમાં હોય? પરિણામે! એક જીવે અવસાન સુધાયુ", બીજો આત્મભોગનો ઉપહાસ કરતો જીવને જીવતો રહ્યો!?

રખેલો.

બીજો અંક
સમાપ્ત.

—: અંક ત્રીજો :—

પ્રવેશ પહેલો—હવા ફેર કરવા નીકળેલી શ્રીકાન્તની દીકરી અમ્બુજા સુંદર વનરાઈમાં ગ્રામ્ય ખાલકો સાથે રમત કરી રહી છે. વિભૂતિને મરતી મુકીને ન્હાસી છુટેલો ખંસીધર પણ ત્યાંજ આવી ચડ્યો. પણ એની હાલત ખરાબ છે, સંત વિરોધી હતો એટલે કશું જ સાથે લઈ શકાયું નથી અને ગાડી અકસ્માતથી નકકામી થઈ છે. એટલે ખંસીધરને વિચાર આવ્યો કે ભોળવીને અગર તો જોરાવરીથી પણ અમ્બુજાને સાથે લઈ જાઉં તો હજી પણ બગડેલી ખાજી સુધારી શકાય. આસુરી વૃત્તિના ખંસીધરે આ પ્રયત્ન કર્યો પણ ખરો એને ખબર નહોતી કે એના ગાડી હાંકનારના વેશમાં વેર ભૂખ્યો ઉલ્લાસ પગલે પગલે એની પાછલ છે. ઉલ્લાસે અમ્બુજાએ ખચાવી, ખંસીની છેલ્લી ધારણા ધૂળ મેળવી, અનુપમને નિર્દોષ ઠરાવનાર સાધન મેળવ્યું આખર ખંસીધર કેદ પકડાયો અને ઉલ્લાસ તથા અમ્બુજા જીવન સંગાથી થયાં.

પ્રવેશ બીજો—હસતે મોઢે મુસીબતો સામે ઝુઝતી નીરા, કરેલી ભૂલ સુધારી રહી છે. ત્યાં રંજનલાલ આવી ચડ્યો અને નીરાની નિરાધાર હાલતનો લાલ લેવા તત્પર થયો. પણ દાની શેઠ અચાનક આવી લાગતાં રંજનલાલને કમનું ફળ ભોગવવા જેલ જવું પડ્યું.

પછીથી વિખટાં પડેલાં વંહાલાઓનું મીલન અનુપમ નિર્દોષ ઠરીને થેર આવ્યો છે ઉલ્લાસ અને અમ્બુ પણ ઢોંશ ભર્યાં ત્યાં આવ્યાં છે અને અમ્બુ પોતાની તમામ સંપત્તિ

નીરાને અર્પણ કરે છે પણ હવે સંપત્તિની તુળણા એને હોય
ખરી ! એણે અમ્બુજને પુછ્યું:—

નીરા:— મોટું કોણ ! લક્ષ્મી કે ગૃહ લક્ષ્મી ?

અમ્બુજ:—લક્ષ્મી અને ગૃહ લક્ષ્મી ! જેમાં લક્ષ્મી મનને
અભાવે છે, ગૃહલક્ષ્મી ભ્રમણા શમાવે છે; લક્ષ્મી
કળ્યા જગાવે છે, ગૃહલક્ષ્મી કળ્યા પતાવે છે !
એટલે મોટી ગૃહલક્ષ્મી !

ભૂલાયલો આ આદર્શ તાજે કયો અને નીરાએ
પોતાની સહજ બુલતું પૂરેપૂરું પ્રાયશ્ચિત કર્યું

પ્રવેશ ત્રીજો—આસુરી સંપત્તિનો ઉપાસનમાં સૂર્યશંકર
ચારે કોરથી રખાયો છે જ્યારે બીમાર તનુલતા અને નાદાર
હવે ખોટી બીમારીના વળગાડમાંથી છૂટયાં છે તેમણે
પસ્તાતા સૂર્યશંકરને ક્ષમા આપી.

પ્રવેશ ચોથો—આસુરી સંપત્તિના મોહમાં માગ
બૂલેલા પાપી બંસીધરની દુદ્દશા ! અને આશ્વાસન આપનાર !
માત્ર એક જ સંતરામ ! દ્રશ્ય બદલાય છે. અને છેલ્લા શ્વાસ
લેતો આસુરી સંપત્તિનો ઉપાસક એની પતિવૃત્તા પત્ની
વભૂતિની પ્રતિમા પાસે ક્ષમાચાચતો દેહ તજે છે.

છતિ.

यः शस्त्र विधिमुत्सृज्य वर्तते काम कारतः ।

नस न सिद्धि मवाप्नोति न सुखं न परां गतिम् ॥

ગીતા વાક્ય.

શાન્તિ.

શ્રી ગણેશાય નમઃ :

“સંપત્તિ માટે!”

નાટકનાં ગાયનો.

.... અંક પહેલો
મંગળાચરણ.

સકલ જગત જેની લીલા વિકાસે;
રવી ચંદ્ર જેના તેજે પ્રકાશે;
માયા મય છે છતાંય માયાથી પર મનાય;
સંપદ કે ધનમદમા છવ જેને ભૂલી ગય;
ભૂલે નહીં જે મહાન, શ્રીવર કરૂણા નિધાન,
કોટિ કોટિ પ્રણામ જેની કરૂણા અનંત ભાસે:—

નીરા—

૧

વાદળ એથે તેજ ભર્યા ભરપુર
સૂરજ ઉગે,
ઉગવું કેમ એને શીખવતા રહી દૂર—
નીર સુકાવે ને ભૂમિ તપાવે,
કોમળ પુલ કલિ વિસકાવે,
ઉગ્ય છતાંય મધુર—
તાપે તપાવે છતાં ઉપકારી,
દાહક તેજ છતાં દુઃખહારી,
આપે ઉદ્ધાસ જરૂર—

નીરા અને અનુપમ— ૨

એ દિન ક્યારે આવે ! પ્રિયતમ, એ દિન ક્યારે આવે !
 કે મનમોહન મન હરણીને માટે મહેલ બંધાવે
 કે મનમોહન કોઈ ઉપવનમાં એક મહુલી બનાવે—
 હોય લાવના ફેરી લીતો, તરૂલતા મંડપ શોભીતો,
 કેવડીયાના કાંટા રોપી એની વાડ બનાવે;
 વિષય પંક પુરી પાયામાં ઉપર તુલસી વાવે—
 પ્રેમ લક્ષણા ધૂન જમાવી; નખલી આનયનોની બનાવી;
 શવન મનના તાર મિલાવી આતમ બીન બજાવે—

નીરા— ૩

ભાષા કવિતા કલા દીપાવે, માધુર્ય અજબ લાવે;
 અલંકાર ઓપતા
 તેવા વનિતાને વિવિધ લાવે, શોભા અનુપ લાવે—
 માનવ સ્મૃતિમાં લખ્યું ભગવન મનુષ્યે
 સન્નારી આભરણ શોભાવે, સંસારે સ્વર્ગ લાવે—
 એ છે ગુહવારીયાળે ચાલે વિચારી,
 આવકમાં કંઈક તો બચાવે ને હાંસથી ઘડાવે—
 સંકટ સમયમાં કામ આવે ઘરેણું,
 માટે સંસારીઓ ઘડાવે, ગૃહલક્ષ્મીને શોભાવે—

નાદાર અને સુયશંકર— ૪

સાજન પ્રેમના પંથ નિરાળા;
 માળાના ભાડાં આવે છે માટે સુઝે આળા—

એ દુનિયા છે આ દુનિયાથી છેકળ ન્યારી ન્યારી,
 એ દુનિયાને આ દુનિયા કહે છે ગાંડાની શાળા—
 એ નગરીનો રાહ કયો ને કોણે એ બંધાવી,
 એ ચકરાવે કદી ન ચઢશે મૂરખ ઠરશે કાલા—

નીરા—

૫

મનને સુખદિ સાથે તોફાન આજ જાગ્યું;
 સહે નહીં નીવેડો, કોનું કહ્યું હું માનું!
 ખુદિ કહે, સંસારી છો સ્વાર્થ સંભાળો;
 આદર્શ નિરાળાને, હેવાર નિરાળો;
 પણ-મન કહે છે જીવન આદર્શ હોમવાનું—
 સહીયર કહે છે તારાં હૈયાને પુછી જો;
 હૈયું કહે એ મરખી પ્રીતમને પુછી જો;
 પ્રીતમ કહે છે આ છે તરકારનું જ પહાનું—

નીરા અને અગ્નિ— ૬

ધનવાન જીવન માણે છે, નિર્ધન એ જોળે તાણે છે;
 કોઈ અનુભવીને પૂછીજો કે કોણ જીવી જાણે છે—
 બેહાલ ગરીબનાં બાલુડાં પૈસે પૈસે હોય દળવળતાં;
 ખાવાનું ત્યાં ખાનાર કેરી ખોટ આંસુ જાણે છે—
 નારી ગરીબ દળણાં દળતી, ધનવાળી હીરે ઝળહળતી;
 હીરા મોતી વાળી રોતી, એનો કંથ વિલસો માણે છે—
 ગુણદોષભલે હો ધનમદમાં પણ નમતાં પદ્મનાં સંપદનાં,
 સુખ સંપદનાં સુખનાં વલખાં, જનસંતોષી સુખ માણે છે—

અનુપમ -

૭

અવિનાશી ! આ પ્રવાહ ક્યાં અટકે !
 તું જાણે એ તું જાણવળે આ રાહ ક્યાં અટકે
 અવળા પ્રવાહ ક્યાં અટકે.

લક્ષ્મી માત પ્રલોભન તારાં,
 સમર્થને પણ ચળાવનારાં
 રહેજ ચુકતાં ક્યાંથી લઈ જઈ
 ક્યાં જઈને પટકે—

સાગર તનયા તું પણ ચપળા,
 તુંજ રંગે થઈ એ પણ ચપળા,
 લોળી લાન જૂલી ગઈ આજે કાગળને કટકે—

તનુલતા અને નાદાર— ૮

કોયલાના કંઠમાંથી બુલબુલની ચહકમાંથી,
 દર્દ જશેના; દર્દ જશેના;
 બહાલાના બોલમાંથી લોચન વિલોલમાંથી...દર્દ
 દુઃખો જ્યાં બુલાવે હોઠોમાં હાસ્યલાવે
 એ પ્રેમ અમરમાંથી કે પ્રેમી જીવરમાંથી...
 માતાના ક્રોધમાંથી પહેનીના બોધમાંથી
 રસીયાંની રીસમાંથી ચાતકની ચીસમાંથી...
 જે દર્દ ભયે હૈયે પાપી નમે પ્રભુને
 એના નિસાસામાંથી અશ્રુ પિપાસામાંથી...

અનુપમ—

૯

સાંભરે રે બાળપણનાં સંભારણાં

જાણે ઉઘડતાં જીવનનાં ખારણાં— એ ખાળપણનાં
 પુલ સમાં હસતાં ખીલતાંતાં પવન સમા દહેરાતા,
 ગાતાતાં, ભણતાંતાં, મસ્તીમાં મસ્ત મનાતાં,
 રહ્યાતાંતાં વિધાનાં વારણાં—એ
 રખેને જોઈયું કેાઈ સાંભળશે એની ચિંતા નહોતી;
 ભય નહોતો મદ નહોતો, પ્રીતિની પીડા નહોતી,
 નહોતી કેાઈ ઝાઝી વિચારણા—એ
 કેાઈ અજાણ્યા નરને હાંશે પ્રિયતમ કહેવું પડશે;
 વણ મૂલે વણ વાંકે દાસી થઈ રહેવું પડશે,
 નહોતી મેં ધારી આ ધારણા—એ

રેહીત—

૧૦

ખોટું જોલશોમાં નીતિ છોડશોમાં;
 ચાર શીખામણ માએ દીધી એમાં પહેલી એ—ખોટું
 સચરાચર સર્વત્ર વસે છે સઘળું નીરખે છે
 એને ભુલશોમાં, ઝાઝા પુલશોમાં—
 ભુલ કરો તો ભલે કરો પણ છુપાવવા માટે
 યુક્તિ ખોળશોમાં ડહાપણ ડોળશોમાં—
 અવગુણ અથવા વાંક આપણા ખીજને માથે,
 કદીયે ઢોળશોમાં ખોટું ખોળશોમાં—

.... પ્રથમ અંક સમાપ્ત.

અંક બીજો.

નીરા—

૧૧

જાણે હસે છે બધા શણગારો;
પણ કયાં હસે શણગાર અમારો;
ગુંચ, એક ઉકેલતાં બીજી પડી ગઈ,
સાચું કહ્યું તો એને રીસ ચઢી ગઈ,
પહેરું હવે ને એ રીસ ઉતારો—હો શણગારો
નીલમણિ ! એ મણિને મનાવજે;
કામણ કુંડળ તું ઝળકાવજે;
માનીશ હું ઉપકાર તમારો !

ફાખી અને સુવંશંકર— ૧૨

ગજ પ્રમાણે બધાય ખાતા કહેવાતા શાણા
આખરે હરામનાં નાણાં
લાગ આવતાં કોઈ ન ચુકે સાચવતા ટાણાં—આખરે
દેશમાંનું ઘર પડશે કે ઘરનું કોઈ બિમાર પડશે—
કંઈ માસીનાં કારજ નડશે હજાર વાંધા વચકા પડશે
રાખે જ્યાં ના ત્યાં—આખરે
સાકર જેવા મીઠા થાણું ઘર તાણું કરતા જાણું,
હાથ પડયું સંઘરતા જાણું પછી નિરાંતે ઐસી ખાણું,
બેર ભરી દાણા—આખરે

અમ્યુજા અને જહેનપણીઓ—૧૩

પારેવડા, જાજે વીરાના દેશમાં;
 આટલું કહેજે સંદેશમાં—પારેવડા
 વીરો સીધાંચો માતૃભૂમિને વારણે,
 કેાઠ પ્રેમ હીણા પ્રદેશમાં—
 કહેજે કે જહેનદીએ લીધી છે બાધા.
 રહેવું છે બાળાવેશમાં—
 બાણી તારા પુસ્તકની આરતી ઉતારે,
 વેણી નથી બાંધતી કશમાં—
 ભારત માતાનું માન વીર તેં દીપાવ્યું,
 કહેવું શું આજુ ઉપદેશમાં—

નીરા—

૧૪

દુનિયા આવી નહોતી ધારી;—
 મનાતી મતલબમય સારી:— મેં દુનિયા—
 સુખી હતી હું સરલ જીવનમાં,
 લાગ્યા ચોહ મને કાંચનના,
 ભુલ કરી છે સુધારવી છે માટે સઘળું હારી,
 નહીં ખબર માનવ મનમાંથી
 ગયા ભરોસા જીવનમાંથી
 જહેનની રાંક મદુલી લાંગી
 ભાઈ કરે હુશીયારી:—

ઉલ્લાસ—

૧૫

ખીચારો ન થા. બાપડો ન થા.

શાણ્ણાની સાથે શાણ્ણો, દુર્જનથી દુર્જન થા
 શાણ્ણા છે થોડા થોડા શયતાન છે ઘણા,
 શયતાનથી શયતાની સમજીને કરતો જ—શાણ્ણાની
 હથીયાર રાખી મ્યાનમાં નિશાન રાખી ચુપ,
 મહાત કર દુરમનને જખાન રાખી ચુપ!
 ચુપ ચુપ કરીને ધા, ખુબીથી ખરતો થા—શાણ્ણાની
 બાપડો થાયો તો લોકો તને રડાવશે,
 લોળો થયો તો લુઠા તને સતાવશે,
 સરજેર થોડો થા, થોડીક ગાળો ખા—શાણ્ણાની
 અંક ખીજે સમાપ્ત

∴ અંક ત્રીજો ∴

મામ્ય બાળકો—

૧૬

મા'રાજ બેઠા મેર, સાંજ પડી ગઇ
 પંખીડાં વનનાં માળે ચાલ્યાં છે ઘેર—
 હજી છુટયાં ને જોતર છુટયાં,
 મુ'ગા તે જીવનનાં બંધન છુટયાં છુટી પ્રભુની મેર—
 દેબને દેરે મોરલા નાચે,

જોઈ કળા એની ઢેલડી રાચે, જામતી લીલા દહર—

જોત જ્યુકે ને ઝાલર વાગે,,

દોણામાં દુધની શેડું ગાળે મીઠડી ઠેરઠેર—

મેડીએ જાવાની હોંશ છે માટે

કોક વહુ ઘર કામ અપાટે, કરતી ઉલટ ભેર—

અમ્યુજા અને ઉંદલાસ— ૧૭

અમારા મન મંદિર કહેવાતાં;

અમે દેવ પુજન રહ્યાતાં;

મકાન હોય તો ભાડે દઈએ,

મંદિર નહીં દેવાતાં, એમાં દેવ પુજન થાતાં—

દેવ નથી પાપાણુ અરપી પ્રાણુ પસ્તાશે.

પુજતી પ્રતિમા પત્થરની પહાડ નથી પુજતાં—

છે ઉચાં અભિલાષ ઠગારી આશ સ'પદમાં

રનેહની સ'પદ માટે ભરશું પાણી ગીતો ગાતાં—

તમે સુકોમળ બાળ હું કંગાળ, સમાનતા ક્યાં !

એઠાં વાસણુ અજવાળ્યે કંઈ રૂપ નથી કરમાતાં—

નીરા—

૧૮

સહુને હોય જીવનમાં, કદી તડકા કદી છાયા

એ તડકા ના સહે એવી ન કરીએ લાડકી કાયા—

ઘટે છે જીવંત તડકાં ખડું શીખવે દુઃખી દિવસો.

સુખી દિવસો વધારે છે, વિનાશી વૈભવની માયા:—
રહો રોતાં અગર હસતાં પડે તે તાપ રહેવાના,
તો હસતાં કા નહી રહેવા વિષમ વેળાના પડછાયા—

નીરા અને અનુપમ — ૧૯

હું મૃગજળ પાછળ દોડી
આ છે પાઠ અનુભવના, કીંમત માગે થોડી થોડી—
ઠોકર વાગે મળે અનુભવ ત્યારે જીવન ઘડાતાં
દયા નહીં હું માગુ શિક્ષા જ્યાં દીન બની કરજોડી—
સમજીને શાની શિક્ષા જ્યાં મોહ ટળ્યા સોનાના
સોનું રૂપું વરસે જગમાં ચંદ્ર સુરજની જોડી—
નવલખ હીરો શીયળ અમારા એ હું અંગે ધારૂં
ભાલ અમકતા ચાંદલીયા પર માણેક લાખ ઓવારૂં—
આ રત્નો પર એ રત્નોની કીંમત કોઠી કોડી—

તનુલતા અને નાદાર— ૨૦

દ્યો ગોરી શિરપર ગાગર!

હું પનીહારી તમે નટનાગર—
આજ પડે પગલાં મદમાતા
ચેતન કેઈ નવાં ઉભરાતા,
લાગે આજ ઉજાગર—
ધરતી ધમકે ને ઝાંઝર ઝમકે
રેશમ દોર ઠરાવી ઠમકે,
ભરૂં ગાગરમાં પ્રેમ સાગર—

તજ, રૂખી, મુયશંકર વગેરે— ૨૧

વિતથી મોટી નીત, માની હ્યો વિતથી મોટી નીત;
અંચળ ચિત્તનો હું બન્યો ને હું પણ ભુલ્યો ભીંત—

પરચો એનો સામે રહે છે

કોઇ માને કોઇ દંભ ચહે છે

કોઇ એને નખળાઇ કહે છે

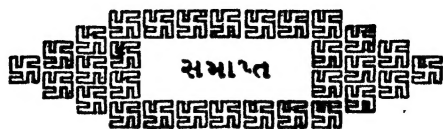
છત વિહોણા છાશ ઝહેને ખોઇ નાખે નવનિત—

ચારે કોર જડવાદ વધ્યા છે

મોહ માયાના નાદ વધ્યા છે

ખોટી અમીરીનારવાદ વધ્યા છે

વાદ વધ્યા વિખવાદ વધ્યા, એમાં ભુલાયો ત્રિગુણાતિત—

બહેર ખખર.

નીચે લખેલા પુસ્તકો શ્રી દેશી નાટક સમાજનો જ્યાં જ્યાં મુકા
હોય ત્યાંથી મળશે.

૧ સતી સંયુક્તા	૩૦ સુભદ્રા હરણ	૫૯ વલ્લભીપતી
૨ સંગીત લીલાવતી	૩૧ પવિત્ર લક્ષ્મી	૬૦ વસંતવિણુ
૩ સવિત્ર લીલાવતી	૩૨ હંસા કુમારી	૬૧ કામલતા
૪ સતી પાર્વતી	૩૩ કુસુમલતા	૬૨ મત્યવાદી હરીશ્વર
૫ અશ્રુમંતી	૩૪ ગુલબકાવલી	૬૩ દેશ ભક્તિ
૬ રામ વિયોગ	૩૫ અભયસીંહ	૬૪ મીનળ મુંગળ
૭ મ્યુનીસીપાલ ઇ.	૩૬ કર્મકૃળ	૬૫ દીવાન
૮ ભોજ કુમાર	૩૭ નરસીંહ મહેતા	૬૬ રાજ સંસાર
૯ સરદારબા	૩૮ કૃષ્ણ સુદામા	૬૭ લક્ષ્મી
૧૦ ઉમાદેવડી	૩૯ સગાળશા	૬૮ વીરપુજન
૧૧ વીણુવેલી	૪૦ મહાકવી કાલીદાસ	૬૯ સમાજ સેવા
૧૨ વિજયા વિજય	૪૧ રાજ રત્ન	૭૦ વીર રમણી
૧૩ મદન મંજરી	૪૨ પ્રહલાદ વિજય	૭૧ દેવી હોથલ
૧૪ ઉદયભાણુ	૪૩ કકિરવપાંડવ ભા. ૧	૭૨ દેશ દીપક
૧૫ મોહીનીચંદ્ર	૪૪ ગંગાદર સતી વ્રદા	૭૩ સત્તાનો મદ
૧૬ ગીતા સુંદરી	૪૫ કકિરવપાંડવ ભા. ૨	૭૪ કાર્તિક સ્થંભ
૧૭ સતી સીતા	૪૬ લલિત પ્રિયા	૭૫ અન્યધારા
૧૮ ભદ્રાયુ	૪૭ સકુંદર્ય	૭૬ અંશાઅવતાર
૧૯ સતી દ્રૌપદી	૪૮ દેવી દેવહુતી	૭૭ વીર ભુપાળુ
૨૦ અસુરી માયા	૪૯ મહારાગન અશોક	૭૮ શંભર રાજ
૨૧ શ્રી સન્યાસી	૫૦ સતી સુલોના	૭૯ આત્મ નિર્ણય
૨૨ ગલીમ દુલીયા	૫૧ સરસ્વતીચંદ્ર	૮૦ આર્ય અખળા
૨૩ સતી પદ્મીની	૫૨ ખોલના કાગળ	૮૧ સતી પ્રભાવ
૨૪ અજીતસીંહ	૫૩ સિધ્ધાર્થ બુધ	૮૨ સોરહી સિંહ
૨૫ રૂકમીણી હરણ	૫૪ દગાખાજ દુનીયા	૮૩ વિધીના ખેલ
૨૬ સતી દમયંતી	૫૫ દેવી દમયંતી	૮૪ સાચો સજ્જન
૨૭ કેશર કાશીગી	૫૬ માયાના વીર	૮૫ ઉગતો ભાતુ
૨૮ ઉર્વસી	૫૭ મયુરધ્વજ	૮૬ વડીલોના વાંકે
૨૯ રોહાં કન્યા	૫૮ વિજયધ્વજ	૮૭ ઉદય પ્રભાત

શ્રી દેશી નાટક સમાજ — હરગોવીંદાસ જોષાભાઈ શાહ.

